

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНОЗНАВСТВО

**Номер 2 (35)
2010**

За редакцією Петра Кононенка

КИЇВ – 2010

У К Р А Ї Н О З Н А В С Т В О

Том 2 (35) Журнал засновано
2010 в лютому 2001 року

Редакційна колегія

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Public
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Засновник – Науково-
дослідний інститут
українознавства

The founder is the Science
and Research Institute
of Ukrainoznavstvo

Видає Національний
науково-дослідний
інститут українознавства
(раз на три місяці)

Published once *in three
months* by the National
Science and Research
Institute of Ukrainoznavstvo

Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО,
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

Petro KONONENKO
editor in chief,
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

Заступник головного
редактора
Тарас КОНОНЕНКО,
заступник директора
Інституту з наукової
роботи, доцент, кандидат
філософських наук

Taras KONONENKO
**assistant of the editor
in chief,** deputy director
of the Institute on
scientific work,
candydat nauk, docent

Відповідальний секретар Тетяна РЕНКЕ

Видавнича рада

Бандура Г.Г., Бугров В.А., Ворончук І.О.,
Лукашенко В.В., Наливайко С.І., Коротя-
Ковальська В.П., Лебединська Т.М., Ренке Т.Л.,
Сніжко В.В., Токар Л.К., Фігурний Ю.С.,
Чолану Л.В., Шкрібляк П.В., Ярошинський О.Б.

Журнал друкується на підставі свідоцтва серії КВ
№ 4863 від 13.02.2001 р. про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації, виданого
Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Рекомендовано **вченою радою** Національного
науково-дослідного інституту українознавства
Міністерства освіти і науки України (протокол № 5
від 21.06.2010 р.)

Національний науково-дослідний
інститут українознавства
м.Київ, вул. Ісаакяна, 18
тел.: 238-05-43
www.rius.kiev.ua
e-mail: journal@rius.kiev.ua

Електронне наукове фахове видання «Україноз-
навство» відповідно до рішення Вченої ради
(протокол № 3 від 31.10.05) щодо поширення жур-
налу в мережі Інтернет розповсюджується за
адресою <http://www.ualogos.kiev.ua>

© Національний науково-дослідний
інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України, 2010

КОНОНЕНКО П.П. – голова колегії
доктор філологічних наук, професор, академік

Багров М.В., доктор географічних наук, академік,
член-кореспондент НАН України
Баран В.Д., доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Баранівський В.Ф., доктор філософських наук,
професор
Баканідзе О.А., доктор філологічних наук, професор,
академік
Борисенко В.К., доктор історичних наук, професор
Влох Р.О., доктор фізико-математичних наук,
професор
Грицик Л.В., доктор філологічних наук, професор
Гомотюк О.Є., доктор історичних наук
Денисенко А.В., кандидат історичних наук
Дробноход М.І., доктор геолого-мінералогічних
наук, професор
Єрмоленко С.Я., доктор філологічних наук, про-
фесор
Жебровський Б.М., кандидат педагогічних наук
Калакура Я.С., доктор історичних наук, професор
Качкан В.А., доктор філологічних наук, професор
Козлов А.В., доктор філологічних наук, професор
Кононенко Т.П., кандидат філософських наук
Коцур В.П., доктор педагогічних наук
Крисаченко В.С., доктор філософських наук,
професор
Мацюк Г. П., доктор філологічних наук, професор
Мокренко А.Ю., професор Національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
Надольний І.Ф., доктор філософських наук, про-
фесор
Недюха М.П., доктор філософських наук, професор
Пономаренко А.Ю., кандидат філологічних наук
Прайді Ю.Ф., доктор філологічних наук, професор
Сазоненко Г. С., кандидат педагогічних наук
Свіженко В.О., доктор біологічних наук
Степаненко М.І., доктор філологічних наук,
професор
Степико М.Т., доктор філософських наук, професор
Стріха М.В., доктор фізико-математичних наук
Толстоухов А.В., доктор філософських наук
Федоренко Є.В., доктор філології, професор,
академік
Філіпчук Г.Г., доктор педагогічних наук, професор,
академік АПН України
Чередниченко О.І., доктор філологічних наук,
професор
Шевченко В.П., доктор фізико-математичних наук,
академік НАН України
Ятченко В.Ф., доктор філософських наук

**Редакція залишає за собою право на мовности-
лістичне редагування рукописів і передруків
відповідно до норм чинного Правопису, яке
незмінює позиції автора. Наукові статті в галузі
історичних наук зараховуються як фахові згідно
з постановою Президії ВАК від 10.12.2003 року
№ 2-05/10, наукові статті в галузі філософсь-
ких наук зараховуються як фахові згідно з
постановою Президії ВАК від 08.07.2009 року
№ 1-05/3**

**Автор несе відповідальність за фактичний
виклад матеріалу**

ЗМІСТ

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кононенко П. Підсумки роботи за 2005–2010 роки. Проблеми, завдання, перспективи діяльності колективу Національного науково-дослідного інституту українознавства МОН України..... 8

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

Кононенко П. Символ волі народної..... 18
Хоменко О. Михайло Максимович – фундатор українознавчого вивчення феномену художньої словесності..... 19
Мінченко Т. Дмитро Загул в колі європейських культур..... 27
Пугач О. Гордість української математики..... 30
Чирков О. Анутовання наукового дослідження – невід’ємна складова наукової українознавчої праці..... 33

Розділ II ПАРАДИГМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Шакун Н. Філософія соціальної роботи: поступ світоглядно-методологічних парадигм..... 36
Сніжко В. Природні чинники в аналітичному психофілософському підході наукового українознавства..... 39
Вернудіна І. Психологічні чинники успіху: спроба компаративного аналізу..... 44

Розділ III ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

Якубова Т. Сучасні історичні дослідження історико-культурних фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: історичні джерела про фортецю Очаків у XVIII столітті..... 50
Мельник О. Погляди С. Русової на особу: історіографія питання..... 53
Фігурний Ю. Внесок українців у світовий конституційний процес..... 57
Мошик І. Особливості та проблеми формування студентського контингенту ВНЗ Чернігівщини у 20-х роках XX століття..... 63
Грон В. Деформація історичної складової українознавства під впливом вульгарного марксизму..... 70
Печеранський І. Університетська філософія України XIX – початку XX століття: критико-історичний огляд..... 75
Позняк С. Грунт – незамінний дар природи..... 83
Падалка С., Коломієць М. П. Шелест та внутрішньопартійна боротьба за владу в Україні (1963 – 1972 роки)..... 86
Новосад С. Філософія самопізнання та самостворення особистості в системі українознавства... 89
Лавріненко Л. Українознавчий аспект медичного краєзнавства на Чернігівщині (1920 – 1990 роки)..... 94

Розділ IV ОСВІТА

Касян Л. Міжнародний конкурс з українознавства – 2010..... 102
Бойко С. Контент-аналіз освітнього проекту «Міжнародний конкурс з українознавства»..... 106
Фесік О. Виховний потенціал науково-дослідних робіт з українознавства..... 110
Фігурний Ю. З Україною в серці..... 113
Чирков О. Міжнародний конкурс з українознавства для студентів і молодих учених – важливий етап підготовки нового покоління українознавців..... 118
Шамрай І. Історія музею в Асканії-Новій..... 126
Касян Л. Конкурсні письмові завдання з українознавства..... 132
Балагура О. Культурний рівень педагога в умовах інформатизації суспільства..... 133
Базалук О. Формування образу людини майбутнього як стратегічна мета філософії освіти..... 135
Круглий стіл «Імперативи розвитку освіти в Україні»... 139

Розділ V МОВА І МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Вознюк Т. Лінгвостилістичні параметри метафори..... 150
Биби́к С. Пам’яті колеги..... 153

Розділ VI УКРАЇНСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Санченко А. Процес національної консолідації в умовах відновлення незалежності української державності..... 160
Ковпак Л. Пенсійна система в Україні та головні напрямки її реформування (1991 – 2009 роки)..... 164
Савченко О. Роль та значення рішень Конституційного Суду України у застосуванні норм Кримінального кодексу України..... 167
Якобчук С. Джерельне значення публікацій Федора Матушевського у газеті «Громадська Думка» (1905–1906 роки)..... 174

Розділ VII УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

Горенко Л. Українознавчі рецепції М. В. Гоголя... 182
Ткаченко Н. Масова культура в Україні..... 187

Розділ VIII УКРАЇНА – ЕТНОС

Наливайко С. Біблійна річка *Йордан* та її українські етимологічні й семантичні двійники..... 192
Шакурова О. Питання генези, розвитку та становлення ранньосередньовічної, пізньосередньовічної та трипільсько-арійської концепцій походження українського народу в дослідженнях Н. Юсової, Л. Залізняка та П. Толочка..... 199

Шостак М. Стан наукового опрацювання утворення Києво-Руської держави в українознавчих дослідженнях ХХ – початку ХХІ століття.....	204
Бондаренко А. Культ воїна-звіра в Київській Русі.....	209
Кононенко М. Науково-технічний рівень часів Київської Русі та українського козацтва. Постаті.....	214

Розділ ІХ УКРАЇНА І СВІТ

Мельник А. Європейський та євразійський вектори історичного розвитку України.....	220
Неврий М. Празька українська поетична школа.....	224
Якімова А. Українство в Болгарії.....	227
Якімова А. До ювілею Лідії Терзійської.....	233
Лебединська Т. Українська культура в Санкт-Петербурзі (минуле, сучасне, майбутнє).....	234
Ромащенко Л. Діалог культур: від Ніжина до Санкт-Петербурга.....	236
Пономаренко А. Україна і Росія: конструктивний науковий діалог.....	238
Леонов В., Скворцова О. Библиотека Российской академии наук.....	239
Ромащенко Л. Образ Олександра Безбородька в українській історичній прозі ХХ століття.....	241
Круглий стіл «Українська освіта за кордоном»	245
Боднарчук Л. «Свято, яке завжди з тобою, чи політ із зв'язаними крилами?».....	248

Варзар Т. Рецензія на книгу Наталії Боднарчук «На крилах юності».....	249
Боднарчук Н. Вірші.....	249

Розділ Х ЕКСПЕДИЦІЙНЕ УКРАЇНОЗНАВСТВО

Зеленчук І., Зеленчук Я. Концепційні основи експедиційного українознавства.....	252
--	-----

Розділ ХІ РЕЦЕНЗІЇ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Завгородній Ю. Прообраз майбутньої енциклопедії острова Хортиця.....	260
Калакура Я. Українському історичному товариству – 45 років.....	264
Губський С., Федоренко О. Авторитарний образ Української революції.....	266
Фігурний Ю. Світова велич і могутність скіфської доби прадавньої історії України.....	269
Кононенко М. Огляд-презентація роману Галини Марчук «Борозною любові».....	272
Плачинда С. Сила українського духу.....	274
Пасемко І. Триумф Тріо бандуристок у Національному заповіднику «Софія Київська».....	278

Викладання українознавства (варіативна складова навчального плану) у 2008–2009 навчальних роках у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюватиметься за програмами:

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 1–4 класи» (автори: Кононенко П.П., Присяжна Т. М.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3518 від 30.07.08;

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 5–12 класи» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3517 від 30.07.08.

Розроблено **Програму виховання дітей дошкільного віку «Українотворець» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.),** яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3516 від 30.07.08. для впровадження в дошкільні навчальні заклади.

Програми можна замовити в **Українському агентстві інформації та друку «Рада» (03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3; тел./факс (044) 273-67-94).** З приводу замовлення звертатися за тел./факс (044) 273-67-94.

Кошти переказувати на розрахунковий рахунок 2600212898001 в АБ «Київська Русь» МФО 319092, код ЄДРПОУ 30784009.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

*Повідомляємо Вам,
що виданню «Українознавство»
присвоєно передплатний індекс 91509.*

*Журнал включено до «Каталогу видань
України» на 2011 рік.*

Журнал «УКРАЇНОЗНАВСТВО»

Національний науково-дослідний інститут українознавства видає науково-популярний (громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний) журнал «Українознавство», який є фаховим з історичних і філософських наук (періодичність – раз на три місяці). Це видання публікує статті та матеріали, присвячені історії та теорії українознавства, культурі, освіті та науці. Електронна версія журналу представлена на сайті Інституту (www.ualogos.kiev.ua).

Вимоги до оформлення авторського оригіналу

Поля: верхнє, праве, ліве – 2,5 см; нижнє – 3,5 см. Редактор: MSWord. Гарнітура: Times New Roman, кегль (розмір) 14.

У верхньому лівому кутку вказується шифр УДК. Назва статті друкується великими літерами, жирним шрифтом по центру сторінки, під нею, праворуч, – ім'я та прізвище автора (жирним шрифтом), науковий ступінь і вчене звання, посада, місце роботи, після них у дужках основним шрифтом друкується назва міста та номер телефону автора.

Тексту статті передують анотація (приблизно 700 знаків з пробілами) українською мовою, яка має стисло передавати основний зміст результатів проведеного дослідження, та ключові слова; назва статті, ім'я, прізвище, анотація та ключові слова англійською та російською мовами подаються після бібліографії (**три анотації**).

Оформлення посилань: у квадратних дужках вказується номер джерела за списком (курсивом) та через кому номери сторінок (прямим) праці, на яку посилаються. Наприклад: [5, 38].

Література: список використаної літератури в алфавітному порядку подається в кінці статті. Порядковий номер та прізвище – курсивом.

Згідно з постановою ВАК України №7-05/1 від 15.01.03 «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України», до друку будуть прийматися лише наукові статті, де мають бути:

- постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх джерел досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Адреса редколегії: 01135 м.Київ, вул.Ісаакяна, 18, ННДІ українознавства, к.313–315

Контактні телефони: (044) 236-01-28, 238-05-43, 8-067-290-31-45 (відп. секретар Т.Л.Ренке)

E-mail: info@rius.kiev.ua, journal@rius.kiev.ua

Передплатний індекс журналу «Українознавство» **91509**

Журнал включено до «Каталогу видань України» на 2011 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Номер 2(35)
2010

науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Комп'ютерний набір
відділ науково-технічної інформації під керівництвом *Мельниченко О.А.*
Художнє оформлення – *Мулява Я.В.*
Наукова редакція – *Науменко Л.Г., Жаровський Є.Г.*
Літературна редакція – *Науменко Л.Г., Слободян Л.О., Крикун В.О., Бездоля А.В.*
Коректура – *Ткаченко Л.І.*
Комп'ютерна верстка – *Бездоля А.В.*
Фото – *Сіренко Ю.П.*

За редакцією Петра Кононенка

Підписано до друку 29.06.2010 . Формат 60x84/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура pragmatika.
Ум. друк. арк.34,00 Обл.-вид. арк. 33,82
Тираж 300 прим. Зам. № 324/256

Українське агентство інформації та друку «Рада»
03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3
тел. 273-67-94

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 210 від 06.10.2000 р.

Віддруковано в Українському агентстві інформації та друку «Рада»